

NATIONAL UNIVERSITY OF MONGOLIA
BUSINESS SCHOOL

МОНГОЛ УЛС ДАХЬ МӨНГӨ УГААХ ГЭМТ ХЭРГИЙН (ЭХ 18.6) ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН САЙЖРУУЛАЛТЫН САНАЛ

Шүүхийн шийдвэрийн 2022–2026
оны мэдээлэлд үндэслэсэн эмпирик
шинжилгээ

Удирдсан багш : Л. Энхтайван (МВА), багш
Гүйцэтгэсэн оюутан: О. Ундрам

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

ОНОЛ БА АРГА ЗҮЙ

ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

ШШ-ИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

ОЛОН УЛСЫН ХАРЬЦУУЛАЛТ

ДҮГНЭЛТ САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

НОМ ЗҮЙ

УДИРТГАЛ

Зорилго

Энэхүү судалгааны гол зорилго нь ЭХ 18.6-ийн шүүхийн практикийн өнөөгийн байдлыг тодорхойлж, зохицуулалтын сайжруулалтын санал боловсруулахад оршино.

Зорилт

- ✓ Шүүхийн шийдвэрийн тоон шинжилгээ – хэргийн динамик, хохирлын бүтэц тодорхойлох
- ✓ ЭХ 18.6-ийн хууль хэрэглээний хамрах хүрээ, анхдагч гэмт хэргийн бүтцийг шинжлэх
- ✓ «Мэдсээр байж» шинжийн тогтворгүй тайлбарлалтыг тогтоох
- ✓ Алдагдсан утас – ашигласан болон борлуулсан этгээдийн зүйлчлэлийн ялгааны хууль зүйн шинжилгээ
- ✓ Олон улсын туршлагатай харьцуулж зохицуулалтын санал дэвшүүлэх

УДИРТГАЛ

Үндэслэл

Монгол Улс 2024 оны FATF үнэлгээгээр техникийн нийцэл **хангалтгүй** гэсэн дүгнэлт авсан.

Таамаглал

- ✓ **Таамаглал 1.** ЭХ 18.6 нь жижиг хэрэгт давамгайлан хэрэглэгдэж байгаа
- ✓ **Таамаглал 2.** «Мэдсээр байж» шинжийн тайлбар нь нийслэл, орон нутагт ялгаатай.

ОНОЛЫН ҮНДЭСЛЭЛ

МУ гэмт хэргийн гурван үе шат

Байршуулах

Гэмт хэргийн орлогыг санхүүгийн системд нэвтрүүлэх

Нуун далдлах

Гүйлгээний олон давхардлаар эх үүсвэрийг нуун далдлах

Буцаан авах

Угаасан хөрөнгийг хууль ёсны хэлбэрт оруулах

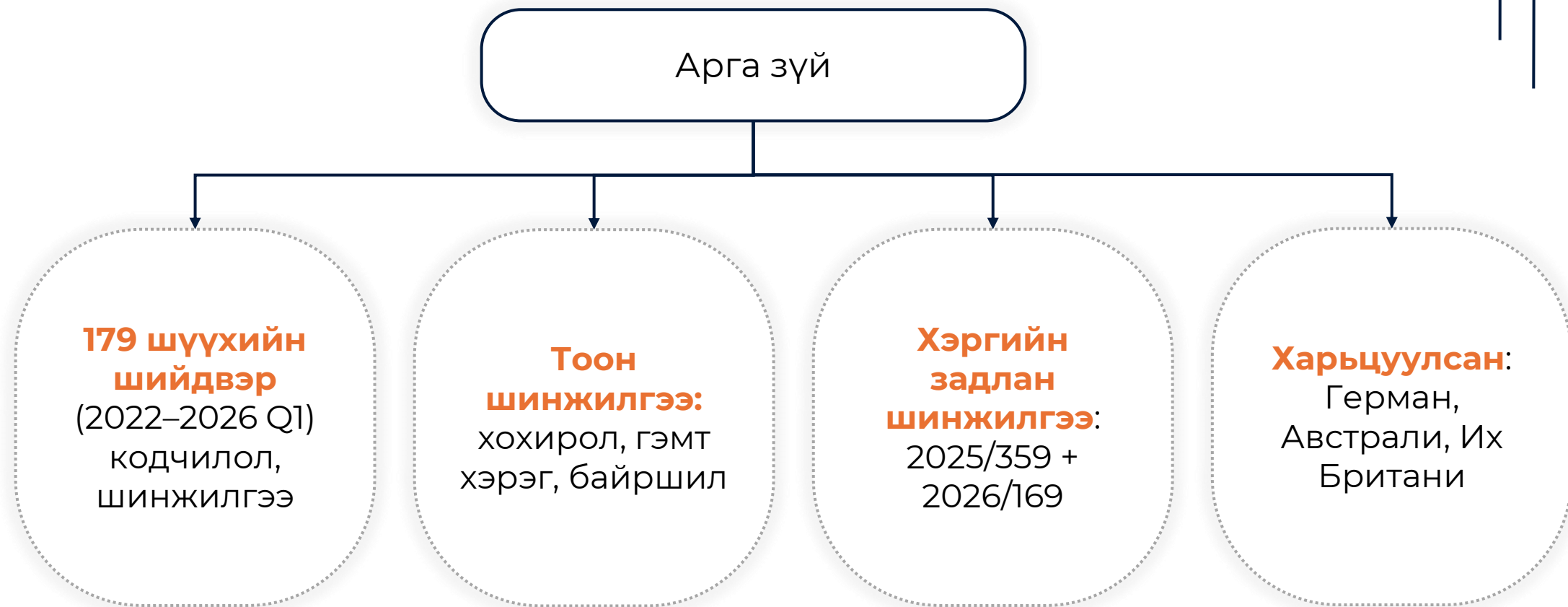
Анхдагч гэмт хэрэг гэдэг нь мөнгө угаах гэмт хэргийн эх үүсвэр болсон гэмт хэрэг юм. МУ гэмт хэрэг дангаараа үйлддэггүй – заавал өмнө нь хууль бус орлого бий болгосон гэмт хэрэг байх ёстой.

Гар утас хулгайлах (ЭХ 17.1)

→ Борлуулах

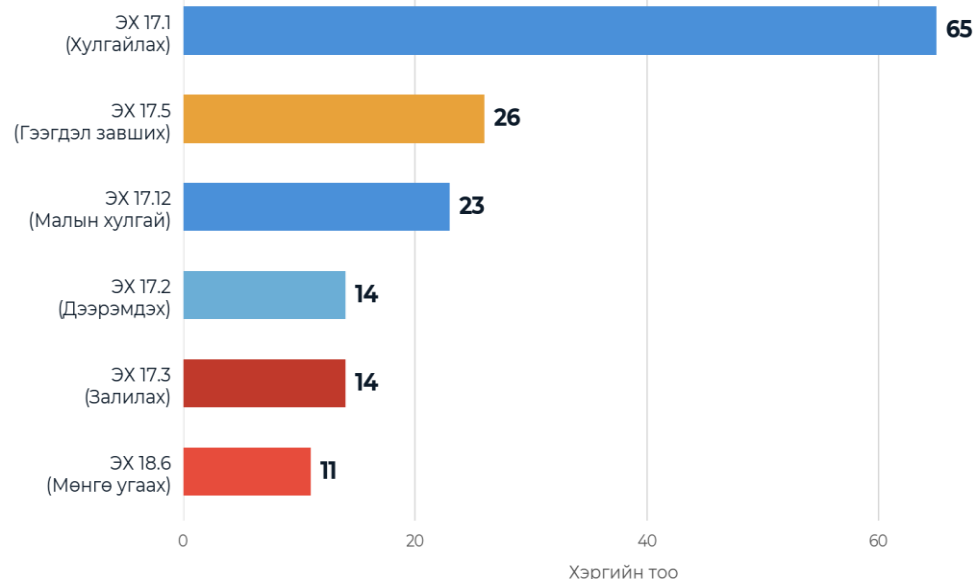
→ ЭХ 18.6 (МУ гэмт хэрэг)

АРГА ЗҮЙ

ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

Анхдагч гэмт хэргийн төрлөөр хэргийн тоо

ЭХ 17.1
(Хулгай) – **65**

32.3%

Хамгийн их
давтамжтай
анхдагч гэмт
хэрэг

ЭХ 17.5
(Гээгдэл
завших) – **26**

12.9%

Жижиг хэрэгт ЭХ
18.6 давхар
хэрэглээ

ЭХ 17.12
(Малын
хулгай) – **23**

11.4%

Орон нутгийн
давамгайлсан
анхдагч гэмт
хэрэг

ЭХ 18.6 (МУ
өөрөө) – **11**

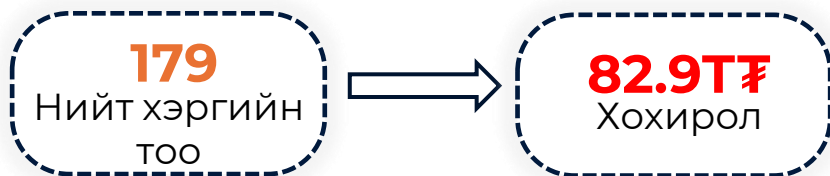
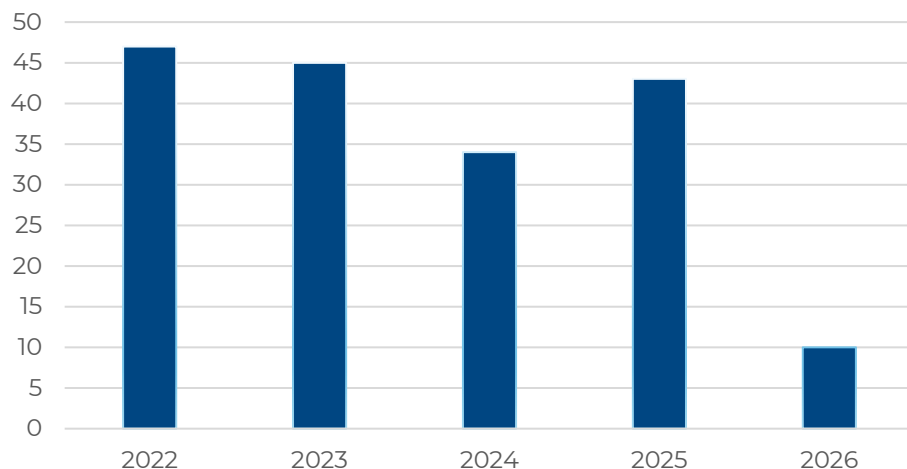
5.5%

Хохирол 18.4 сая₮
– нийт дүнгийн
0.02%

Асуудлын цөм: ЭХ 17.5 (гээгдэл эд хөрөнгө завших) 26 хэрэгт ЭХ 18.6-тай давхар хэрэглэгдсэн. Хохирлын дундаж ≈ 1.77 сая₮ (≈ 500 ₮) байгаа нь «мөнгө угаах» гэмт хэргийн пропорциональ зарчимтай зөрчилдөж байна.

ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

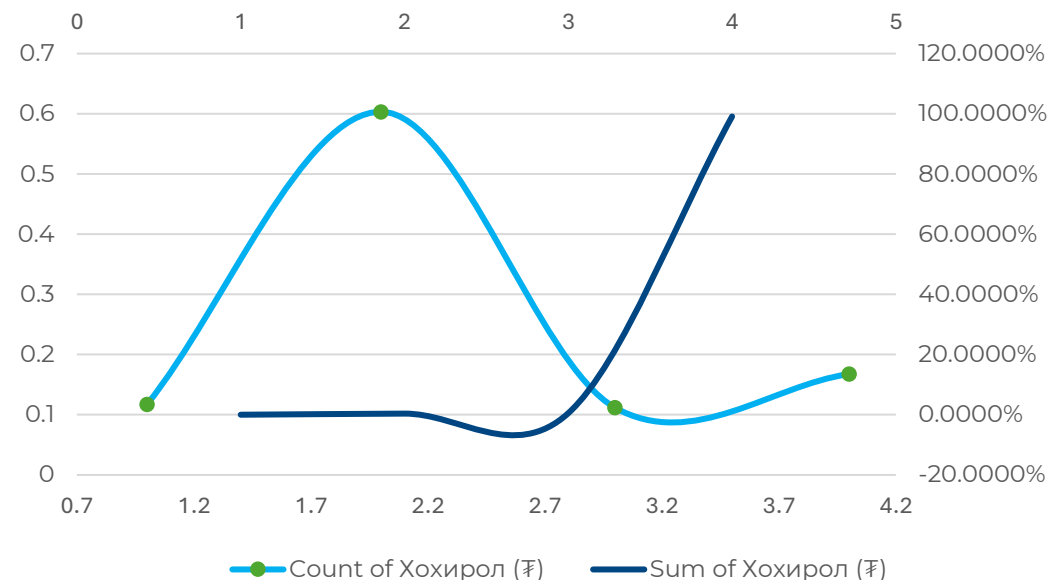
хэргийн тоо /жилээр/

Төрөл	Тоо
Бага	21
Багаас дээш	108
Үлэмж	20
Их	30

Төрөл	Дүн
Бага	930
багаас дээш	311385.2
Их	82236390
Үлэмж	429526.9
Нийт	82978232

Хохирлын тоо болон дүн

Хэргийн тоо жилд дунджаар 44.7 байгаа ч хохирлын дүн жигд бус. Мөн бага, багаас дээш, Үлэмж. Их гэсэн Эрүүгийн хуульд заасан хохирлын хэмжээгээр ангилж нийт хохирлын тоо болон хохирлийг харьцуулахад багаас дээш хэмжээний хохирлын тоо хамгийн их байсан ч хохирдлын хэмжээ нэг хүрэхгүй хувийг эзэлж байна. Харин их хэмжээний хохирол учруулсан МУГХ-ийн тоо нийт гэмт хэргийн 11 хувийг эзэлж байна.

ШҮҮХИЙН ШИЙДВЭРИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

2025/ШЦТ/359 · Баянхонгор

Redmi R12 (418,000₮) – PC тоглоомын төвд мартсан

ХҮҮ: Утсыг олж завшсан → 450,000₮ торгууль

ЭХ 18.6 – Мөнгө угаах

ААВ (Д.): Утсанд ӨӨРИЙН ДУГААРАА хийж ашигласан (09/20–10/08) → 6 сарын зорчих эрх хязгаарлах

⚠ Ашиглах = ЭХ 18.6 | Завших = ЭХ 17.5 л

2026/ШЦТ/169 · Сүхбаатар

iPhone 13 Pro Max (1,340,000₮) – хоолны газарт мартсан

П.И: Хамгаалагч утсыг завшсан → 450,000₮ торгууль

ЭХ 18.6 – Мөнгө угаах

М.Ө: Засварын газрын ажилтан, гэмт хэргийн орлого гэдгийг МЭДСЭЭР БАЙЖ ХУДАЛДАН АВСАН → 6 сарын тэнсэн

⚠ Худалдан авах = ЭХ 18.6 | Борлуулсан П.И = ЭХ 17.5 л

ЭХ 17.5 – Анхдагч гэмт хэрэг

ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

ОЛОН УЛСЫН ТУРШЛАГА

Герман, Австрали, Их Британи – пропорциональ зарчмын хэрэгжилт

DE ГЕРМАН StGB §261	AU АВСТРАЛИ AML/CTF Act 2006	GB ИХ БРИТАНИ POCA 2002
Зөвхөн каталогт орсон ноцтой гэмт хэрэг	AU\$10,000 мэдэгдэх босго	Schedule 2 – жагсаалтад орсон хэрэг
Жижиг гэмт хэрэг хамаарахгүй	Эрсдэлд суурилсан зарчим	SAR (Сэжигтэй гүйлгээний тайлан) тогтолцоо
BGH: «Борлуулах = нуун далдлах» шинж	AUSTRAC – тусгайлсан хяналтын алба	Wilful blindness стандарт тодорхой
Хоригдох ялын дээд хэмжээ 5ж↑ шаардлага	Жижиг хэрэг МУ-д хамаарахгүй	«Борлуулах» = concealing шинж

Монгол Улс: Хязгааргүй бүх гэмт хэрэгт, жижиг хэрэгт хэрэглэлт, «мэдсээр байж» тогтворгүй → ❌
FATF техникийн нийцэл дутмаг (2024)

«МЭДСЭЭР БАЙЖ» ШИНЖИЙН ТАЙЛБАР

ДҮГНЭЛТ БА ЗӨВЛӨМЖ

ДҮГНЭЛТ

Хохирлын 99.1% нь 30 хэрэгт (16.8%) төвлөрч,
ЭХ 18.6 жижиг хэрэгт давамгайлан
хэрэглэгдэж байна

Алдагдсан утсыг ашигласан = ЭХ 18.6,
борлуулсан = ЭХ 17.5 л гэсэн хуулийн
ялгаатай тайлбар

Нийт шийдвэрийн 74.3%-д хууль зүйн
үндэслэл тайлбарлагдаагүй; нийслэл
(29.7%) , орон нутаг (8.8%)

Монгол Улс бүх гэмт хэрэгт ашиглаж
байгаагаас үүдэн пропорциональ зарчим
нэвтрүүлэх шаардлагатай.

ЗӨВЛӨМЖ

Анхдагч гэмт хэргийн каталог
ЭХ 18.6-ийг ноцтой гэмт хэрэгт хязгаарлах –
Германы StGB §261 загвар

«Мэдсээр байж» нэгдсэн тайлбар
«Борлуулах = нуун далдлах» стандарт
тогтоох – Дээд шүүхийн тайлбар

Эрсдэлд суурилсан босго
СМА-аас 5 сая₮↓ жижиг гүйлгээнд
хөнгөлөлт – Австралийн AUSTRAC загвар

НОМ ЗҮЙ

1. Айбек, Б. (2020). Мөнгө угаах гэмт хэрэг, түүнтэй тэмцэх арга барил, дэлхийн чиг хандлага. Улаанбаатар: МУИС-ийн хэвлэл.
2. Баянхонгор аймгийн сум дундын шүүх. (2025, 11 дүгээр сарын 27). 2025/ШЦТ/359 дугаартай шийтгэх тогтоол. Монгол Улсын Шүүхийн шийдвэрийн цахим сан.
3. Bundesgerichtshof [BGH]. (1999). NJW-RR 371 – Geldwäscheurteil. Karlsruhe: BGH.
4. Bundesjustizministerium. (2021). Geldwäschegesetz (GwG) – 2021 оны шинэчлэлт. Берлин: BMJV.
5. Camdessus, M. (1998). The importance of international countermeasures. In Money Laundering Conference. Washington D.C.: IMF.
6. Corina Narcisa Bodescu, M. V., Achim, M. V., & Rus, A. I. D. (2022). The influence of digital technology in combating money laundering. *Journal of Financial Crime*, 29(4), 1350–1370.
7. Даваажаргал, Л., Хосбаяр, Э., ба Номин-Эрдэнэ, О. (2022). Сүүдрийн эдийн засгийг хэмжих нь. МУИС-ийн ЭШ бичиг, 18(3), 56–78.
8. Дүүргийн хялбар ажиллагааны шүүх. (2026, 1 дүгээр сарын 26). 2026/ШЦТ/169 дугаартай шийтгэх тогтоол. Монгол Улсын Шүүхийн шийдвэрийн цахим сан.
9. Financial Action Task Force [FATF]. (2023). *The FATF recommendations* (4th ed.). Paris: FATF/OECD.
10. Financial Action Task Force [FATF]. (2024). *Mutual evaluation report: Mongolia*. Paris: FATF.

НОМ ЗҮЙ

11. Ганбаатар, Г. (2020). Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн тайлбар: Эд хөрөнгийн эсрэг гэмт хэрэг. Улаанбаатар: МУИС-ийн хэвлэл.
12. HM Government. (2017). Anti-money laundering and counter terrorist finance supervision report 2015-16. London: HM Treasury.
13. International Monetary Fund. (2023). 2023 review of the Fund's AML/CTF strategy. Washington D.C.: IMF.
14. Монгол Улсын Их Хурал. (2013). Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль. Улсын мэдээлэл, 2013(5).
15. Монгол Улсын Их Хурал. (2015/2022). Монгол Улсын Эрүүгийн хууль. Улсын мэдээлэл, 2015(9).
16. Монгол Улсын Их Хурал. (2017). Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль. Улсын мэдээлэл, 2017(2).
17. Монгол Улсын Шүүхийн шийдвэрийн цахим сан. (2022–2026). [Мэдээллийн сан]. <https://shuukh.mn>
18. Мишра, П. (2019). Wilful blindness and money laundering: A comparative study. *Journal of Financial Crime*, 26(2), 453–470.
19. Subbagari, S. (2024). Counter measures to combat money laundering in the new digital age. *Journal of Financial Regulation*, 32(1), 88–104.
20. Тамир, Э. (2025). Монгол улсын банкны салбар дахь мөнгө угаах эрсдэлийн судалгаа. Докторын диссертац, СЭИС.

НОМ ЗҮЙ

21. United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking. Vienna: UNODC.
22. Хосбаяр, Э., ба Номин-Эрдэнэ, О. (2023). Монгол Улсын МУТСТ-тэй тэмцэх тогтолцоог үнэлэх индексийг тооцох нь. Монголбанк, 1, 1–24.
23. Цэрэнмядаг, Ц., Энхсар, У., ба Тэмүүлэн, Б. (2024). Мөнгө угаах гэмт хэргийг шийдвэрлэсэн шүүхийн шийдвэрт хийсэн дүн шинжилгээ. Улаанбаатар: СМА.
24. Australian Transaction Reports and Analysis Centre [AUSTRAC]. (2024). AML/CTF program requirements. Canberra: Commonwealth of Australia.

NATIONAL UNIVERSITY OF MONGOLIA
BUSINESS SCHOOL

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

